अक्षेत्रिन् (a-kṣetrin) *adj.* who owns no land येऽक्षेत्रिणो बीजवन्तः परक्षेत्रप्रवापिणः । ते वै सस्यस्य जातस्य न लभन्ते फलं क्वचित् ManuSm. 9. 49; 9. 51; ManuBh. ii. 255. 12 (*on* 9. 49); ManvaVi. 1141. 18 (*on* 9. 51)

अक्षेत्रीकरण (a-kṣetrīkaraṇa) *n.* failing to make the body ready (before administering quicksilver etc. for medical purposes) अक्षेत्रीकरणे सूतो मृतोऽपि विषवद्भवेत् RaseCin. 8. 9.

अक्षेन्दु (akṣendu) *m.* fifteen (क्षेपकानाह) विभूचेऽब्धयोऽक्षेन्दवोऽर्का नवाक्षाः KaraṇaKu. 1. 4(4)

अक्षेन्धनाग्नि (akṣendhanāgni) *m.* fire fuelled with (the wood from) an *akṣa* tree अक्षेन्धनाग्नौ योन्युत्थक्षतजोत्पाचितं चरुम् ।…जुहुयात् TantrRā. 14. 36.

अक्षेप (a-kṣepa) *m.* absence of delay न हि क्षेपाक्षेपाभ्यामन्यः प्रकारोऽस्तीति ĀtmaTaVi. 62. 18; जायाग्रे हि गुणिनेष्टे हितोऽक्षेपोऽमृतोऽक्षिणि SaraKanṭhā. 272. 13; **अक्षेपात्** (a-kṣepāt) *adv.* immediately, without any delay तुष्टस्तव तपःशक्तेः वाञ्छितं प्रार्थय द्रुतम् । अक्षेपात् पूरयिष्ये तत् कल्पवृक्ष इव ध्रुवम् PrabhāC. 130. 3; 176. 20; कथयित्वा… । मोक्षसाधकमक्षेपान्मुनिधर्मं यथास्थितम् SamarāSaṁ. 9. 546; **अक्षेपेण** (a-kṣepeṇa) *adv.* without delay, immediately मङ्गले च सति परिपन्थिविघ्नविघातात् अक्षेपेण शास्त्रसिद्धिः PramāMī. 2. 3 (*on* i. 1. 1); अक्षेपेण महीपालो जिनयात्रामसूत्रयत् KumāDeCa.(So.) 24. 24.

अक्षेपकरणशील (akṣepakaraṇa-śīla) *adj.* which has the nature of producing (the effect) without delay कार्यद्वैविध्यं च सहकारिभ्यः सञ्जनितविशेषपरम्परया उत्पत्तिधर्मकम्, अन्यच्च । अङ्कुरादिवत्, अक्षेपकरणशीलेन्द्रियविज्ञानवच्च कार्यकारणयोः स्वभावभेदात् HetuBi. 62. 2 (HetuBiṬ. 137. 14 अक्षेपेण करोतीत्येवंशीलो धर्मो यस्य स तथोक्तः)

अक्षेपकरणस्वभाव (akṣepakaraṇa-svabhāva) *adj.* whose nature is to produce (the effect) without delay योऽयं सहकारिमध्यमध्यासीनोऽक्षेपकरणस्वभावो भावः ĀtmaTaVi. 50. 11.

अक्षेपकरणस्वभावत्व (akṣepakaraṇasvabhāva-tva) *n.* the state of having the nature of producing (the effect) without delay यच्चाक्षेपकरणस्वभावत्वं भावस्य प्रमाणगोचरः स्यात् तदेव कुतः सिद्धमिति नाधिगच्छामः ĀtmaTaVi. 50. 14.

अक्षेपकारित्व (akṣepakāri-tva) *n.* characteristic of producing (the effect) without any delay एवं च द्वितीयपक्षविवक्षायामक्षेपकारित्वमेव भावस्य स्वभावः ĀtmaTaVi. 68. 3.

अक्षेपकारिन् (akṣepakār-in) *adj.* producing (the effect) without delay अक्षेपकारिषु इन्द्रियादिषु न विशेषोत्पत्तिः परस्परतः सम्भवति HetuBi. 61. 3; सन्निहितसहकारिहेतुजन्यं यथाक्षेपकारीन्द्रियादिज्ञानम् PañcPā. 27. 22 (*on* i. 1. 0); 27. 23 (*on* i. 1. 0)

अक्षेपतस् (akṣepa-tas) *adv.* quickly, immediately, without delay ओमित्युक्त्वा गुरुस्तस्य सार्वज्ञपरमाक्षरैः । अभिमन्त्र्याथ तन्मूर्ध्नि वासानक्षेपतोऽक्षिपत् PrabhāC. 10. 26.

अक्षेपम् (akṣepam) *adv.* quickly, immediately, without delay तदानीमंशूनां दहता कदम्बकेन । अव्याकृतसम्भ्रमस्य पक्षावक्षेपं मम तूलवत् प्रपचौ RāmC. 14. 64; तत्कृते समरादित्यचरिते पूरिते रसैः । वक्ष्ये संक्षेपमक्षेपमात्मनः स्मृतिहेतवे SamarāSaṁ. 1. 28; यावद्रिपक्षमक्षेपं लघुहस्तः क्षिपन्निषून् । वीक्षांचक्रे शतैरेकोऽप्यसंख्यैरात्मसंख्यया PāṇḍaC. 1. 320.

अक्षेपिन् (akṣep-in) *adj.* who does not delay, undelaying सुभ्रातुः शकलयुगं विधाय वक्षस्यक्षेपी प्रविशतु रावणः कृशानुम् RāmC. 34. 62.

अक्षेप्य (a-kṣepya) *adj.* which cannot be thrown out, immovable, unshakable अक्षेप्यरक्षापरिधौ पृथिव्याः ।… स मेने भूमिष्ठधन्यौ भुजपारिजातौ Yādavā. 4. 100.

अक्षेम (a-kṣema) *adj.* [*f.* -ā] **A** unsafe, insecure, afflicted with calamity अक्षेमे पथि वस्त्रदशानां ग्रन्थिं कुर्यात् सहायिनां च स्वस्त्ययनानि DrāhyGS. iv. 3. 14; यथाक्षेमेऽपि पथि भवति विप्रलम्भकोपदेशः । क्षेमोऽयम्…इति SābaBh. 1253. 80 (*on* iv. 3. 10); कृत्वाक्षेमामशेषां तां पुरीं वाराणसीं ययौ (विष्णुचक्रम्) BrahmP. 207. 41; **B** harmful, dangerous, inauspicious अक्षेमः परिहासोऽयम् Bhaṭṭi. 6. 15 (comm. अहितः); लक्ष्यते लक्ष्मभिर्गर्भोऽयमक्षेमः क्ष्मापतेः SamarāSaṁ. 2. 387.

अक्षेम (a-kṣema) *n. m.* **1A** absence of well-being, adversity, calamity, harm, injury अक्षेमं सुमहद्देवि प्रवृत्तं त्वद्विनाशनम् Rāmā. ii. 7. 16; सोऽहं न वेद्मि…। किन्तु तेषां गृहे क्षेममक्षेमं किन्तु साम्प्रतम् MārkP. 81. 21; अयं तु गर्भो देवक्या यावत्कंसं हनिष्यति । तावत्पृथिव्यां भविताक्षेमो भारवहः परम् PadmP. v. 13. 145; AdbhuSāg. 695. 14; तयाथ भर्तुरक्षेमवार्तादुःखे निवेदिते । गणिन्यूचेऽस्ति नाक्षेमस्तस्येदानीं दृढा भव SamarāSaṁ. 8. 346; नाक्षेमं क्षुद्रपक्षात्क्षणमपि लभते (विवेकी) JinaS. 4. 25; सार्थपतिः सार्थं तामपश्यन्नितस्ततः । मा स्म भूत् कश्चिदक्षेममित्यानुपदिकोऽभवत् PāṇḍaC. 6. 574; 8. 544; **1B** evil भ्रमनिबन्धनोऽक्षेमो याथात्म्यज्ञानलक्षणया विद्यया विनिवर्तनीयः Bhām. 633. 13 (*on* iii. 3. 29); **2** absence of proper care of what is obtained वक्तव्यता पशूनामक्षेमे तत्कृतापचयवत्ता ManvaVi. 1019. 9 (*on* 8. 230)

अक्षेमकर्मन् (akṣema-karman) *adj.* whose deeds are harmful कृतान्तोऽक्षेमकर्माणि AnekāSaṁ. 3. 248.

अक्षेमभाज् (akṣema-bhāj) *adj.* whose lot is misery इष्टे यथाकामीनं कुपथाध्वनीनमजयत्त्वक्षौघमक्षेमभाक् SindūPra. 72.

अक्षेय (a-kṣeya) *adj.* imperishable यश्चेदं श्रावयेच्छ्राद्धे ब्राह्मणान् पादमन्ततः । अक्षेयं सर्वकामीयं पितॄंस्तच्चोपतिष्ठते BrahmāṇḍP. iii. 4. 54.

अक्षेश (akṣeśa) *adj.* ruler of the senses (i. e. the mind) तैजसात्तस्मान्मनोऽक्षेशमजायत MāliniT. 1. 31.

अक्षेश्वर (akṣeśvara) *m.* ruler of the senses (i. e. the mind) [cf. **अक्षेश**] बद्ध्वा पद्मासनं योगी नाभावक्षेश्वरं न्यसेत् MālinīT. 7. 15.

[1]**अक्षैकजय** (akṣaikajaya) *m.* unique or absolute victory in (the game of) dice मतिमक्षैकजयेऽकरोत्प्रभुः RāghPāṇ.(Dha.) 4. 35.

[2]**अक्षैकजय** (akṣaikajaya) *m.* unique or absolute victory over the senses, RāghPāṇ.(Dha.) 4. 35.

अक्षैकत्व (akṣaikatva) *n.* oneness of the senses सेयं व्यवस्थाक्षैकत्वेऽनुपपन्ना NyāyRa. 184. 11 (*on* 4. 159)

अक्षैकदेश (akṣaikadeśa) *m.* one (particular) side of a die (i. e. the side with three dots) अक्षैकदेशसिद्धार्थभेरीभूतो हि दुन्दुभिः AbhidhāMañ. 267. 18.

अक्षैण्यशालिन् (akṣaiṇyaśāl-in) *adj.* [*f.* -nī] not having emaciation or deformity (of nails and ears) नखकर्णाक्षैण्यशालिनीम् (उद्वहेत्) KandaCūMa. iii. 1. 13.

अक्षैत्रज्ञ (akṣaitrajña) *adj.* [akṣetrajña + aṇ, P. iv. 3. 74; optionally *ākṣaitrajña* Bālamanoramā *on* P. vii. 3. 30] coming from or existing in what is other than the individual self आक्षैत्रज्ञम् । अक्षैत्रज्ञम् Prasā. i. 819. 6; SiddhāKau. 261B. 12.

अक्षैत्रज्ञ्य (akṣaitrajñya) *n.* [akṣetrajña + ṣyañ (bhāve), P. v. 1. 124 and vii. 3. 30, optionally *ākṣaitrajñya*, cf. KāśiVṛ. *on* P. vii. 3. 30; Nyāsa and PadMañ. *on* KāśiVṛ. *on* P. v. 1. 121 and 124] the state of being different from the individual self नञः परेषां शुचीश्वरक्षेत्रज्ञकुशलनिपुण इत्येतेषामचामादेरच ऐच् भवति पूर्वपदस्य तु वा ।…अक्षैत्रज्ञ्यम् । आक्षैत्रज्ञ्यम् JaineVyā.364. 17 (*on* v. 2. 34); आनैश्वर्यानैपुणाशौचगुणो यह्लोकस्तत्कि मयेत्यन्यदुःखैः । दुःखीत्याटीचन्नृपस्तेन नाक्षैत्रज्ञे-(? ज्ञ्ये-)प्याक्षैत्रज्ञ्य[ज्ञ ? not necessary]मेषोऽन्वमंस्त DvyāśraKā. 20. 43; [spiritual ignorance MW]

अक्षैप्रयुक्त (a-kṣaiprayukta) *adj.* (a word) not involving or having a *kṣaipra* (*sandhi*) प्रचोदितोऽभिक्रमते यथास्य क्रमः परस्ताद्विहितस्तथैव । सर्वोदात्तं त्विह तस्मिन्नवृक्तमक्षिप्रयुक्तं (v. l. °क्षैप्र°) द्विरुपस्थितं वा ṚPrāti. 15. 5.

अक्षोक्त्यदृष्टि (akṣoktyadṛṣṭi) *f.* non-availability of a statement of (the body, *deha*) being *akṣa* देहस्यानक्षभावेऽप्युपकृतिरधिका तत्समाक्षोक्त्यदृष्टेः TattvaMu. 1. 54 (comm. इन्द्रियत्वोक्तेः अदर्शनम्)

अक्षोच्छ्रय (akṣocchraya) *m.* elevation of the terrestrial axis अतो नाक्षोच्छ्रयस्तासु ध्रुवयोः क्षितिजस्थयोः SūrySi. 12. 44.

अक्षोट (akṣoṭa) *m.* sometimes *n.* [MAYR. I. p. 16] walnut (tree or fruit) वातामाभिषुकाक्षोटमकूलकनिकोचकाः । … बलप्रदाः CaraS. i. 27. 152 (1922 Ed.); काम्बोजाः…गजालानपरिक्लिष्टैरक्षोटैः सार्धमानताः RaghuVa. 4. 69; पीलौ…गिरिसम्भवे । अक्षोटकन्दरालौ AmaK. 706; [स च पर्वतजपीलुवृक्षः इत्यमरटीकायां भरतः SabdaKaDru.]; (घृतप्रस्थं विपाचयेत्) मधूकाक्षोटवातामशुञ्जातामिषुकैः AṣṭāHṛ. vi. 24. 54; अक्षोटैः पनसैस्तथा…दत्तेन मासं प्रीयन्ते श्राद्धेन पितरः ViṣṇuDhaP. i. 141. 36; निकोचामिषुकाक्षोटम्…एवमादीनि…मधुरो गणः ViṣṇuDhaP. ii. 26. 53; (ततः प्रधानतो वक्ष्ये द्रुमाणां दोहदान्यहम्)…सृगालमांसतोयं च नारङ्गाक्षोटयोर्हितम् ViṣṇuDhaP. ii. 30. 26; तिलान् यवांस्तथाक्षोटाङ्गाँजाश्चाग्नौ समावपेत् ViṣṇuDhaP. ii. 104. 65; (प्रपूजयेत्) अक्षोटैः पनसैस्तथा SkandP. VII. i. 166. 86; BhaviP. 671A. 9 (iv. 43. 8); (सुराष्ट्रेषु) तत्पर्यन्तादिभूमिषु चाक्षोटनारिकेराणामभावात् SaraKanṭhā. 45. 8; बकोटाक्षोटकर्कोटादयः SaraKanṭhā.(Gr.) ii. 2. 112 (comm. ओटच्प्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ।…अश्यत इत्यक्षोटः फलवृक्षः); परिपालकः । जरढाखुरिवाक्षोटं शून्यं चक्रे सुरालयम् NarmaMā. 1. 96; 1. 124; 3. 5; निन्युस्ते भक्ष्यया तदा । शालिचूर्णयवाक्षोटबिल्वार्धघृतचन्दनम् NarmaMā. 3. 20; पीलौ…गिरिसंभवे । अक्षोटः कर्परालश्च NighSe. 2028; अक्षोटो गिरिसम्भवः पीलुः SmṛtiCan. v. 254. 11; पीलुः शैलभवोऽक्षोटः BhāvPraNi. 103. 130; BhāvPra.(Bhā.) 6(7),